

Posudek diplomové práce

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra francouzského jazyka a literatury

Autor diplomové práce: Bc. Markéta Malá

Název diplomové práce: *Osudy francouzštiny jako jazyka diplomacie: Situace v ČR*

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tomáš Klinka, Ph.D.

Oponent : Dr. PhDr. Renáta Listíková MCF

Bc. Markéta Malá zvolila pro svou diplomovou práci neotřelé a z hlediska postavení francouzštiny v soudobém světě náročné a zajímavé téma. Chce dát, případně hledá odpovědi na otázky, které si dnes klade řada studentů i učitelů francouzského jazyka - jaké dnes je a jaké by mohlo z hlediska budoucího vývoje být postavení francouzského jazyka ve světě a tedy i ve školní, případně institucionální výuce, a to převážně z pohledu České republiky.

Jde o téma, které vyžaduje samostatnost a schopnost propojovat dílčí a v různých pramenech rozptýlené informace. Jak je patrné i ze skromného seznamu studijní literatury a pramenů, „hotová“ publikace k tomuto tématu neexistuje. Autorka proto musela koncepci a strukturu své diplomové práce uvážlivě promyslet. Nutno však konstatovat, že na straně francouzských pramenů by autorka diplomové práce našla podstatných informací o francouzštině jako tradičním jazyce diplomacie více, tuto bibliografii však nevyužila. V kapitole k dějinám francouzského jazyka, jeho postavení a vlivu v Evropě a tedy i komplexněji podané důvody, proč se francouzština stala jazykem diplomacie, citelně chybí relevantní odborné zdroje, např. známé publikace francouzské lingvistky Henriette Walter, ale také Clauda Hagège, případně dalších). Máme za to, že autorka v práci uvedla a shrnula poznatky především co do postavení francouzštiny jako světového jazyka a jazyka frankofonie z pohledu statistického, případně edukačního, mnohem méně se skutečně věnovala specifikům francouzštiny jako jazyka diplomacie, byť základní charakteristiku naznačuje. Soustřeďuje se však spíše na soupis „diplomatických orgánů“, působících v ČR, kdy nerozlišuje mezi orgánem, vzdělávací institucí a profesním, případně zájmovým sdružením (viz kap. 7). Rovněž soupis některých formulačních obrátů, typů diplomatické korespondence a etických doporučení podává jen povšechný obraz o „specifikách francouzštiny jako diplomatického jazyka“.

Praktická část diplomové práce se potom podrobněji věnuje francouzštině v České republice, ovšem teprve v době nejnovější – tuto kapitolku by bylo možné podstatněji rozšířit o alespoň základní informace co do tradice francouzštiny v Čechách, která je úzce spojena i s otázkou vnímání francouzštiny u českého publika (viz s. 21 o „prestíži“) a jejího postavení v úloze diplomatického jazyka u nás. To by mohlo organicky navázat na zajímavou pasáž o české Diplomatické akademii nejen jako pokračovatelce této tradice.

Diplomová práce poněkud trpí zjednodušováním a zkratkovitými závěry zvláště v souvislosti s otázkami týkajícími se historie jazyka a postavení francouzštiny ve světě. Uvedme například kapitoly 3 a 4 – jejich náplní je schematické shrnutí dějin Francie (s. 15, 16) a zmínka o založení *Francouzské akademie*. Vzhledem k tématu DP chybí to zcela zásadní, a to kauzální vztah mezi úsilím Francouzské Akademie v oblasti kodifikace a lexikálního obohacování francouzského jazyka a upevněním jeho statutu

jako jazyka vzdělanosti, vyšších společenských a mocenských ambicí a posléze jazyka diplomatického. Od konce Stoleté války byla Francie na vzestupu hospodářsky, kulturně, vojensky i teritoriálně, tento vývoj vyvrcholil v 17. a 18. století vládou Ludvíka XIII., XIV. a XV., dlouhým obdobím francouzské kulturní hegemonie v období klasicismu a osvícenství a posléze v rozvoji moderního 19. století. To vše se spolupodílelo na prosazení francouzštiny nejprve jako jazyka evropských dvorů a aristokracie (v Anglii dokonce již od dob Viléma Dobyvatele) a posléze jako mezinárodního jazyka diplomacie.

V práci najdeme některá směrlá tvrzení, s nimiž rozhodně nelze, bez bližšího vysvětlení a upřesnění, souhlasit. Např.: „Růst populace rodilých mluvčích FJ se zastavil.“ (s.23)! Závěr na s. 14: „Z výše uvedeného textu tedy vyplývá, že francouzský jazyk s diplomacií úzce souvisí“. Jednak z autorčina textu to nijak evidentně neplyne, jednak to, že řada diplomatických termínů je původu francouzského, potažmo latinského, eventuálně řeckého ještě a priori neznamená, že „FJ s diplomacií úzce souvisí“. To by francouzština úzce souvisela i s řadou dalších disciplín a oborů lidské činnosti, jejichž terminologie je od zmíněných jazyků odvozená. Dle našeho mínění tento etymologický vztah nestačí na to, aby byl důvodem k vžitému úzu, že francouzština je jazykem diplomacie – tato charakteristika pramení z mnoha dalších historických skutečností a souvislostí, v diplomové práci jen naznačených, a v neposlední řadě ze schopnosti FJ odstínit jemné nuance ve vyjadřování postojů, názorů a angažovanosti k závazkům.

- s. 15 Jak souvisejí zámky na Loire a FJ jako jazyk diplomacie? ; při zalidňování provincie Québec nešlo o „les filles a marrier (sic)“, ale byly to tzv. „Filles du Roy“, vyslané pod královskou ochranou a s finanční podporou vdát se do Québecu.

- s. 16 „Francie byla vždy spojována s vysokou kulturou, a to díky své výhodné poloze a díky bohatství ze zemědělství.“ – v čem tkví kauzalita mezi „vysokou kulturou“ a „výhodnou polohou“ a zemědělstvím, potažmo FJ jako jazykem diplomacie?

s. 19 francouzština „ztratila oblibu po napoleonských válkách“ – problematické tvrzení, neboť lze říct, že v 19. století její „obliba“ naopak roste, např. v Čechách, ale také v Rusku, Polsku a jinde. Je „obliba“ a diplomatický statut v přímé úměře?

Na různých místech se také dočteme, že FJ zažívá „pád“ - proč pád, když je FJ druhým „nejvlivnějším jazykem přítomným na všech pěti kontinentech“ (viz s. 18), nebo s. 22 „V Evropě je vedle angličtiny nejvýznamnějším jazykem ve sféře mezinárodní spolupráce.“

s. 32 - autorka mluví o arabštině, která v současné Francii (aniž to takto upřesní) proniká do FJ a náhle bez přechodu sdělí, že „Výpůjčky jsou buď přejímány přímo, nebo přes prostředníka latinu nebo přes další cizí jazyky“. Následuje velmi zjednodušující pasáž o přejímkách do FJ prostřednictvím latiny – jedná se však o tradiční dávno přejatá a zdomácnělá slova či termíny, navíc typu „formation savante“, lexikální proces, který nemá nic společného se spontánním přejímáním arabských slov v hovorovém jazyce, o jaký jde v současnosti.

Diplomová práce Markéty Malé je psaná v češtině, má dobrou formální úpravu i jazykovou úroveň (až na několik pravopisných chyb, např. na s. 80) a i přes dílčí v posudku formulované výhrady splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Proto ji doporučuji k obhajobě.

Případné otázky k obhajobě: Jak se nazývá období, kdy místo nezletilého krále vládne královna matka (s. 16)? Jaké je postavení francouzštiny v USA, případně v Jižní Americe z pohledu výuky cizích jazyků?

V Praze dne 30. srpna 2015

Renáta Listíková - oponent